

CĂLĂTORIE PE CRIȘURI

Turismul reprezintă arta de a călători de plăcere

Crișul Repede, cel iute din fire; Crișul Negru, cel oacheș; Crișul Alb, cel bătrân. Legenda spune că, pe când oamenii și uriașii trăiau împreună, în câmpie, un crai lacom după aur, care, auzind că în munții dinspre răsărit ar fi o mină de aur, și-a pus soldații să-l prindă pe Crișcel-Bătrân și pe cei trei fii ai săi.

Ei, singuri, cunoșteau locul unde se afla mina. Soldații i-au închis, i-au bătut, încercând să afle secretul comorii, dar bătrânul a murit în chinuri, fără să-l destăinuie. Fiii, însă, înspăimântați, au hotărât să dezvăluie locul acesteia, sperând că astfel vor rămâne în viață și vor putea răzbuna moartea tatălui.

Împreună cu soldații au mers spre locul minei, unde, după un timp, cei trei tineri nu s-au mai înțeles în privința drumului de urmat, fiecare arătând altă cale. Fratele cel mare, iute din fire, a mers unde gândea el; fratele mijlociu, cel bătrân, și fratele cel mic și oacheș au mers spre miazăzi. Un timp, însoțiți de soldați, au tot rătăcit drumul și, în cele din urmă, feciorul cel bălan, care a continuat să meargă spre miazăzi, a găsit comoara.

În clipa în care a vrut să o arate soldaților, din mina de aur a ieșit Vâlva Comorii și l-a prefăcut în stană de piatră, iar pământul de sub picioarele lui s-a transformat în apă curgătoare. Vâlva Comorii i-a transformat și pe cei doi frați la fel, iar pe soldați i-a prefăcut în ape mici, repezi, curgătoare.

Crișul Negru la Borz

CRIȘUL NEGRU reprezintă râul cel mai însemnat din întregul bazin hidrografic al Crișurilor, lungimea cursului de apă este de 560 km și izvorăște din versantul nordic al Vârfului Cucurbata, străbătând depresiunea Beiuș, Dealurile de Vest, Câmpia de Vest. Bazinul hidrografic al Crișului Negru adăpostește un număr impresionant de rezervații naturale. Aici găsim, printre altele, Cetățile Ponorului, Cetatea Rădesei, Ghețarul Focul Viu, Peșterea Urșilor, Peșterea Meziad, Platoul Carstic Padiș, izvoarele mezotermale de la Răbăgani, Pietrele Boghii etc.

Cetatea Rădesei sau Peștera cu hornuri din tavan este unică în România. Este situată în Parcul Natural Apuseni, pe partea nordică a platoului carstic Padiș, în Munții Bihorului. Portalul Peșterii Cetatea Rădesei este înalt de 15 m, de formă ogivală, iar intrarea în peșteră se face pe malul stâng al apei, pe o terasă de stâncă. Peștera se lărgeste într-o sală mare, se trece apoi într-o sală imensă, luminată straniu prin cele patru hornuri ce sparg tavanul peșterii. Se dezvăluie, astfel, un peisaj haotic de o frumusețe aparte cu blocuri și terase de stâncă printre care se strecoară apa.

Peștera Meziad se află la o altitudine de 379 m, adăpostește colonii mari de lilieci, aceștia găsind, aici, condiții prielnice pentru hibernare. Speleotemele, ce captează atenția vizitatorilor, au forme din cele mai diverse, în funcție de cum picură, se scurge, se condensează, curge sau bălțește apa. În peșteră s-au găsit urme din paleolitic și neolitic, fiind o peșteră locuită de Homo Sapiens și de ursul de cavernă. Crișul Negru străbate localitățile Nucet, Ștei, Beiuș.

CRIȘUL REPEDE izvorăște la altitudinea de 710 m, în nord-estul Munților Apuseni, în apropierea localității Izvorul Crișului și se varsă în Tisa, pe teritoriul Ungariei. Străbate masivele Gilău, Vlădeasa și Pădurea Craiului, iar între localitățile Huedin și Vadul Crișului parcurge un defileu cu sectoare de chei, peșteri și abrupturi stâncoase.

Defileul Șuncuiuș - Vadu Crișului impresionează prin multitudinea de peșteri printre care cea mai importantă este cea de la Vadu Crișului. Peștera Vadu Crișului se află în Munții Pădurea Craiului, pe malul stâng al râului Crișul Repede. Este luminată și are o lungime de 2700 m, dar doar 680 m pot fi parcurși de vizitatori. Pârâul care iese din peșteră formează Cascada Vadu-Crișului.

Crișul Repede străbate orașele Huedin, Ciucea, Aleșd, Oradea.

Crișul Alb - Oradea

CRIȘUL ALB izvorăște din Munții Bihorului, la altitudinea de 900 m, de sub vârful Cartezul. De-a lungul cursului său întâlnim multe atracții turistice cum ar fi: Cetatea Ineului; Parcul Dendrologic din Ineu, ce protejează copaci cu vârsta de 400 de ani și un exemplar de tisa de 600 ani; Rezervația Naturală Poiana Narciselor din Pădurea Rovina etc.

Cetatea Ineului este situată pe cursul Crișului Alb, între Munții Zarand și Munții Codru Moma și este atestată documentar încă din anul 1295, făcând parte din lanțul de cetăți de apărare ale lui Iancu de Hunedoara. Cetatea actuală a fost ridicată între anii 1645-1652, pe vremea principilor Rakoczi și Rakoczi al II-lea, după planurile arhitectului Gabriel Haller. A fost ocupată de turci în anul 1658, fapt menționat de Miron Costin în cronica sa, iar în secolul al XVII-lea a fost cucerită de armatele habsburgice, devenind centru de regiment grăniceresc. În anul 1745 este părăsită și lăsată în paragină.

În 1870 a fost restaurată cetatea interioară, dar ultima restaurare a avut loc, după 100 de ani, în 1975- 1976. Azi se încearcă refacerea cetății cu fonduri europene.

Dragi cititori, călătoria pe Crișuri a luat sfârșit, nu înainte de a vă spune că: „Turistul vine să-și bucure ochii; gânditorul găsește o carte imensă unde fiecare stâncă este o scrisoare; unde fiecare lac este o frază; unde fiecare sat este un accent de unde iese un fum de amintiri de mii de ani vechime” (Victor Hugo).

RODICA SUBȚIRELU

**INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ**

*Independența
prin Cultură*